

Govor angleškega ministrskega predsednika o izvajanju gospodarske vojne do skrajne možnosti

Poostritev blokade okoli Balkana, Severnem morju in Tihem oceanu

Neutrálne države morajo omejiti svojo trgovino z Nemčijo

London, 3. aprila. o. Na včerajšnji seji angleške poslanske zbornice je predsednik vlade Chamberlain imel govor, v katerem je razlagal pomen sklepev, sprejetih na zadnji seji zavezniškega vojnega sveta. O skupni izjavi, ki je bila tedaj sprejeta, je dejal, da je izredno pomembna, ker določa sodelovanje med Anglijo in Francijo ne samo v vojni, marveč tudi pri ureditvi miru in vpostavitvi novega reda v Evropi. V sedanjih vojni ne more biti sklenjen noben mir, glede katerega bi se Anglija in Francija poprej ne sporazumeli, ko bi dobili stvarna poročila za svojo varnost in za varnost drugih evropskih narodov. Pri sklepanju miru v Evropi bodo sodelovali tudi drugi narodi. Tudi ne bosta Anglija in Francija sklenili miru brez sporazuma s Poljsko, ki je njuna zaveznica.

Na seji zavezniškega vojnega sveta so razpravljali tudi o položaju nevtrálnih držav, na katere Nemčija pritiska z vso silo. Anglija in Francija strogo spoštujeta pravice nevtrálnih držav, Nemčija pa brezobzirno uničuje nevtralno imovino in ubija nevtralne državljane. Grozi celo z napadom na nevtralne države, da bi zavarovala svoje koristi. Ta dejstva Anglija in Francija vidita. Če hočeta vojno končati s čim manjšimi žrtvami, morata Nemčiji vzeti sredstva za nadaljevanje vojne. Zato bosta vodili gospodarsko vojno do skrajnih meja svojih moči. Sklenili sta v tem smislu že veliko trgovskih pogodb. Zdaj se pogajata z Jugoslavijo in Rumunijo. Vsi ti trgovski sporazumi in pogodbe vsebujejo točna določila o izvozu iz teh držav v Nemčijo. Ta določila se nanašajo na rudnine, mast in olje, ki jih Nemčija za vojno močno potrebuje. Te predmete bosta Anglija in Francija skušali v čim večji meri pokupiti sami. Če bodo nevtralne države, ki so sosedje Nemčije, skušale še nadalje neomejeno trgovati z Nemčijo, jim bosta Anglija in Francija onemogočili preskrbo s kolonialnim blagom.

Najmočnejše orožje v gospodarskem boju z Nemčijo je zavezniško brodogradništvo, ki je izvedlo že

nekatero korake, da onemogoči nemškim ladjam vožnjo iz skandinavskih držav v Nemčijo. Če bi si Nemčija skušala iskati za dovoz po morju novih poti, bosta Anglija in Francija tudi storili svoje. Zaradi tega sta začeli preiskavati tudi sovjetske ladje na Daljnem vzhodu, ker je bil sum, da vozijo prepečeno blago za Nemčijo.

Nemška propaganda trdi, da mislita Anglija in Francija skaliti mir na Balkanu in jugovzhodni Evropi. To ni res. Ravno za ohranitev miru v teh državah je angleška vlada sklicala posvet poslancev iz Turčije, Grčije, Jugoslavije, Rumunije, Bolgarije, Madžarske in Italije. Ta posvet bo rodil koristne uspehe za skupni boj Anglije in Francije in za ohranitev miru v jugovzhodni Evropi.

London, 3. aprila. m. Včerajšnji govor Chamberlaina jasno napoveduje, kakor dokazuje tudi članek »Timesa«, da bodo zavezniški nadaljevali in poostri blokado nad nemškim uvozom in izvo-

zom. Glede načina za izvedbo te blokade se še posvetujejo. Iz Chamberlainovega govora je razvidno, da bodo zavezniški poostri blokado v treh smereh:

1. V Severnem morju in ob vseh obrežjih tega morja.
2. Okoli Balkana.
3. V Tihem morju.

Istočasno je Chamberlain napovedal, da ne bodo države, ki ne bi omejile svojega izvoza v Nemčijo, dobivale več od Anglije kolonialnega blaga. Zanimivo pa je, da je Chamberlain pozdravil bičanje podguvernerja jugoslovanske Narodne banke dr. Ivana Belina v Londonu, kakor tudi prihod romanske trgovinske delegacije. Kolikor je znano, bodo nadzorstvo v Tihem morju izvajale samo francoske vojne ladje.

Nova prizadevanja zahodnih velesil

Podpora Anglije in Francije za italijanske načrte na Balkanu?

London, 3. marca. m. Britanska vlada je začela v skladu s svojimi napovedmi z veliko vsestransko diplomatsko akcijo. V zvezi s tem je lord Halifax poklical v London na posvet vse angleške diplomatske predstavnike iz jugovzhoda Evrope in z Balkana. Istočasno se trudi Velika Britanija, da bi dosegla sporazum s Sovjetsko Rusijo za ureditev vprašanj v Črnem morju, francoska vlada pa bi po drugi strani imela nalogo stopiti v stik z Italijo in z državami v Podonavju ter ob Sredozemskem morju. Zavezniški uvidevajo prvenstveno vlogo Italije za doseglo skoge med temi državami.

zlasti pa v Podonavju. Francija in Velika Britanija nikakor ne bi radi videli, čeprav priznava Italiji prednost, da bi se organizacija podonavskih in balkanskih držav izvedla pod dvojnimi vplivom, to je pod vplivom Nemčije in Italije. Zato ni izključeno, da bosta predložili Italiji, da bi se njene težnje v Podonavju in na Balkanu uresničile prej ob sodelovanju Velike Britanije in Francije, kakor pa, če bi se Italija za doseglo svojih ciljev vezala s katero drugo velesilo — Nemčijo ali Sovjetsko Rusijo.

Boji v zraku in na morju

London, 3. aprila. o. Nemška letala so včeraj spet napadla angleško oporišče Scapa Flow in vrgla eno bombo na kopno. Nemci pravijo, da je bilo spet poškodovanih več angleških bojnih ladij. Nemci so napadli tudi skupino angleških trgovskih ladij v spremstvu, a so bili pregnani. En bombnik je bil sestreljen, posadko je rešilo drugo letalo. Na zahodnem bojišču so se spopadla francoska letala z nemškimi, pri čemer sta bili dve nemški letali uničeni, tri pa hudo poškodovana. Francozi so izgubili eno letalo.

Nemška posadka je včeraj zažgala sama parnik »Minnehorn« v Severnem morju, ker ga je zasledovala neka angleška vojna ladja. Do sedaj so

Manevri ameriške mornarice na Tihem morju

Sandigo, 3. aprila. Reuter. Manevri ameriške visokomorske mornarice so se začeli polnoči. Vaje bodo trajale 7 tednov. Udeležuje se jih 130 vojnih ladij. Dve nasproti mornarici, ena iz Kalifornije, druga pa s Havajskih otokov, se bosta srečali nekje na Tihem oceanu prihodnji teden. Operacije so razdeljene na tri glavna razdobja. Mornariški minister Edison bo spremljal manevre z admiral-ske ladje »Pensilvanija«, nekaj časa pa bo prebil tudi na drugih vojnih ladjah, da bi se prepričal o delovanju posameznih enot.

Katastrofalna povodenj v Vojvodini in Beogradu

Novi Sad, 3. aprila. j. Donava pri Novem Sadu še naprej narašča in znaša sedanjí vodostaj 684 centimetrov, kar je 22 centimetrov nad najvišjim vodostajem, ki ga je reka dosegla pred 14 leti, ko so bile velike poplave. V Novem Sadu ojačujejo napise in utrjujejo obalo. Najbolj se je dvignila Tisa in sicer do višine 720 centimetrov. Kritično je zlasti stanje na področju petrogradske vodne zadruge, kjer je v največji nevarnosti vas Bijelo Blato, odkoder so prebivalci že izselili. Voda je namreč od vseh strani začela prodirati v vas in je treba vsak čas pričakovati katastrofo. Vsa vas Libra pri Vrbasu je pod vodo. Sicer poročajo, da je Donava začela v Gornjem teku upadati, toda pri nas računajo še z večjimi poplavami, ker vse pritočne reke dovajajo v Donavo ogromne količine vode. Donava je pri Beogradu tako visoko narasla, da se Sava vanjo skoro ne more odtekat. Za Donavsko strugo je vode preveč, ker jo zaradi tesni požira in odvaža. To je tudi vzrok, da je Sava v Beogradu preplavila 15 ulic in vse predele ob savskem pristanišču. Slitno je tudi z ostalimi rekami, ki se izlivajo v Donavo ali Savo. Letošnja povodenj je katastrofalna in je ljudje že več kot 60 let take ne pomnijo.

Francoski minister za blokado Monnet bo konec tedna dopotoval v London na važne posvete z angleškim blokadnim ministrom.

Holandske oblasti so šest članov narodnosocialistične stranke postavile pred sodišče zaradi veleizdaje in vohunstva. Obtoženci so dajali Nemcem podatke o gibanju holandskih ladij, ki so vozile za Anglijo in so jih nemške podmornice potem potopile.

Angleške oblasti so ugotovile, da je središče nemškega vohunstva za Anglijo na Irskem, kakor je to bilo že med svetovno vojno.

Vesti 3. aprila

Oton Habsburški je včeraj dopotoval v kanadsko mesto Toronto, kjer se bo sešel z voditelji kanadskih izseljencev iz Avstrije. Oton Habsburški je zanikel, da bi bil potoval v Združene države in v Kanado, da bi nabiral prostovoljce za posebno avstrijsko legijo v Franciji. Namen njegove poti je pridobiti Ameriko za ustanovitev podonavske federacije, kateri bi vladali Habsburžani.

Ameriško zunanje ministrstvo je opozorilo vse ameriške lastnike ladij, da Nemčija ni nikdar dala Združenim državam uradnega zagotovila, da ne bodo njene podmornice potapljale tudi ameriških ladij.

Vrhovno poveljstvo finske vojske je povišalo v podčastnika trinajstletnega fanta, ki je takoj prve dni odšel z vojniki na bojišče in služil kot sel med posameznimi oddelki, pri čemer je desetkrat tvegval svoje življenje.

Italijansko vseučilišče v Modeni je za častnega doktorja prava imenovalo nemškega guvernerja na Poljskem dr. Franka. Dr. Frank je takoj po nastopu službe podpisal odlok o zaprtju vseh poljskih vseučilišč in o aretaciji profesorovskega zbora iz Krakova.

Najnovjši in največji ameriški bombnik, 84 tonski Glen-Martin, lahko leti iz Združenih držav na Japonsko in nazaj brez vmesnega postanka.

Na včerajšnji seji italijanske vlade so sprejeli med drugim tudi sklep o popolni mobilizaciji civilnega prebivalstva ob vojni. Mobilizacija bo zadela vse moške in ženske od trinajstega leta starosti dalje. Dalje so sprejeli sklep o prisilni prodaji vseh železnih ograj. Ograje bo kupil Narodni zavod za avtarkijo.

Francoski in angleški torpedni rušilci so s pomočjo letal potopili spet eno nemško podmornico.

Po vsem Finskem so začeli s prostovoljno oddajo zlatih prstanov in drugih nakita za obnovo države.

Glasilo francoskih socialistov »Populaire« prinaša članek, v katerem zahteva, naj Anglija, Francija in Italija sklenejo posebno sredozemsko zvezo, ki bo temeljila na enakosti in bo dajala Italiji take pravice, kakor jih imata Anglija in Francija. K temu članku je treba pripomniti, da je bil prav voditelj francoskih socialistov Blum tisti, ki je dosegel uvedbo sankcij proti Italiji za abesinske vojne in da je francoska ljudska fronta s svojo bedasto politiko pod vodstvom Bluma Italijo odgnala iz zveze z Anglijo in Francijo ter jo zblizala z Nemčijo, s čimer so bili dani pogoji za vse, kar se je potem zgodilo v Evropi.

Angleški gospodarski strokovnjaki predlagajo vladi, naj s posebnimi uredbami omeji in začne razdeljevati na karte živež ter druge življenjske potrebščine.

Na seji vrhovnega sovjetskega sveta, kjer so sklenili ustanovitev Karelske boljševiške republike, je govoril tudi predsednik znanje-političnega odbora v reči zbornici Zdanov, ki je dejal, da je Karelija bila prej orožarna proti sovjetski državi, zdaj pa je postala kotiček miru... Pozabil je prištaviti večnega miru, saj ni na njej drugega človeškega kakor grobovi.

Sovjetska politična policija je zadnje čase izvedla v zasedenih poljskih pokrajinah obsežne aretacije, zlasti med poljskimi in ukrajinskimi razumniki, pisatelji in umetniki, od katerih so jih precej takoj postrelili... Tem bo v prihodnji številki ljubljanske reče »Sodobnost« v emislu obrambe umetniške svobode in nedotakljivosti napisal lepo posmrtno go. Josip Vidmar, veliki borec za absolutno prvenstvo čistih umetnostnih vrednot v življenju ter neustrudni pregonalec slehernega duhovnega nasilja, zadnje čase tudi piše o svobodnih uvodov v dela slovenskih markietov, kulturnih zaveznikov boljševizma.

27.000 uslužbencev podzemeljske železnice v Newyorku grozi s tavko, zaradi katere bi bilo prizadetih 4.000.000 ljudi, ki se dnevno vozijo s tem prometnim sredstvom. Da bi preprečili stavko, je dal newyorški župan vse občinske nameščence, med njimi 20.000 policistov, mobilizirati.

Na včerajšnji seji vrhovnega sovjetskega sveta so razpravljali o stanju izobrazbe v Rusiji. Govorniki so ponosno poudarjali, da ima Rusija danes več šolarjev kakor Anglija, Francija in Italija skupaj, da pride v Rusijo ena knjižnica na 2000 ljudi, v Ameriki pa na 20.000 itd. Splošno omika v Sovjetiji mora biti torej zelo visoka, o čemer se je svet prepričal tudi na primer ob prihodu reče vojske na Poljsko, kjer so reči vojniki nosili ure brez kolešja in bili prepričani, da so dobre, sovjetski častniki pa so vsako ročno prho v kopalnicah zaostalih buržujev smatrali za telefon.

Ameriški zunanji minister Hull je včeraj prvič po 3 mesecih imel dolg pogovor s sovjetskim poslancom Zdi se, da je sovjetski zastopnik skusil pregovoriti, naj bi Amerika preključila neuradno prepoved o izvozu ameriških letal in orožja v Rusijo.

V Italijo se je vrnil general Jožef Garibaldi, sin slavnega italijanskega narodnega buditelja. General je zapustil Italijo takoj po nastopu fašizma in vodil italijanske opozicionalce v tujini. Ob prihodu v Italijo je poslal Mussoliniju vdanostno izjavo, v kateri mu izraža svoje občudovanje nad tem, kar je fašizem naredil v Italiji, zagotavlja Mussoliniju svojo zvestobo in se mu daje na razpolago za sodelovanje.

84% Amerikancev želi v sedanjí vojni zmago Angliji in Franciji, 1% Nemčiji, 15% Amerikancev pa to vprašanje sploh ne zanima, kakor je pokazal izid glasovanja, ki ga je po sedmih mesecih vojne izvedel znani Gallupov zavod za ugotavljanje javnega mnenja v Ameriki.

V Nemčiji so včeraj odsekali glavo devetim ljudem, po večini zaradi sabotaže, vohunstva in tatvin ter zaradi nasilnega poskusa bega.

Posebno nemško sodišče v Pragi je obodilo na smrt nekoga Ladislava Vojtecha, češ, da je preprečil aretacijo študenta Smuteka, ki je ubil nemškega policajnega uradnika. Na Smudekovo glavo je morala češka vlada razpisati 100.000 mark nagrade.

Grške oblasti odločno zavračajo vse vesti o tem, da bi bila Nemčija pred začetkom sedanje vojne kupila od Grčije tri grške otoke ter zdaj zahtevala od grške vlade, naj ji dovoli na njih urediti pomorska oporišča.

Jasna izjava generala

Zavezniška vojska se zbira na Blžnjem vzhodu - zaradi Sovjetov

Zeneva, 3. aprila. o. »Journal de Geneve« prinaša izjavo, ki jo je dal njegovemu dopisniku v Beyruthu vrhovni poveljnik francoske vojske na Blžnjem vzhodu general Weygand. Na vprašanje, zakaj je zbrana zavezniška vojska na vzhodu, je general Weygand odgovoril: »V zadnjih mesecih izvajajo Nemci in Sovjeti politiko, zaradi katere smo morali izvesti razne varnostne ukrepe. Mi smo tukaj zato, ker poznamo nemško vojskovanje. Na pripombo dopisnika, da je vojska precej daleč od morebitnega bojišča, je general Weygand odgovoril: »Imamo letala in vsa mogoča prevozna

sredstva. Ob potrebi bomo takoj na kraju spopada. Mi Francozi spoštujemo pravice drugih držav, zato smo tudi tukaj na lastnem ozemlju. Mi ne napadamo svojih sosedov, kakor to delajo drugi. Jaz sem samo vrhovni poveljnik francoskih čet v Siriji. Vse drugo je izmišljeno in sovražna propaganda. Turška vojska je pod poveljstvom marsala Cakmaka. Vrhovni poveljnik vseh vojnih sil v Egiptu in Palestini je v Kairu. Hvaležen vam bom, če zanikate vse lažne vesti ter poveste, da je general Weygand samo poveljnik sirijskih čet.«

Prvi uradni obisk jugoslovanskih ministrov na Madžarskem

Beograd, 3. aprila. m. Snoči sta odpotovala v Budimpešto, kjer si bosta ogledala kmetijsko razstavo, minister brez portfelja dr. Konstantinović in kmetijski minister dr. Branko Čubrilovič.

Naša ministra bosta danes sprejeta pri madžarskem upravitelju Horthyju, nato si bosta ogledala kmetijsko razstavo, potem pa bosta sprejeta pri predsedniku madžarske vlade grofu Telekyju.

Vojaški posveti pri Hitlerju

Kopenhagen, 3. aprila. o. Danski tisk poroča, da je nemški kancler Hitler imel predvčeršnjim dolge posvete z vodstvom nemške vojske. Posvetov so se udeležili: general Brauchitsch in Keitel, admiral Raeder, maršal Goering, voditelj policije Himmler ter zunanji minister Ribbentrop. Na njej so razpravljali o tem, ali naj nemška vojska tvega to pomlad ofenzivo ali ne. Kancler Hitler je zagovarjal ofenzivo iz razloga, da je treba nemškemu ljudstvu pokazati, da se ni udarna sila Nemčije nič zmanjšala, da bo morebitni uspeh ofenzive odločujoče vplival na stališče Italije in Sovjetske Rusije in da bi z uspešno ofenzivo Nemčija prekrizala zavezniške načrte na Balkanu in na severu. Proti ofenzivi pa so se izrekli vojaški poveljniki z maršalom Goeringom, češ, da sedanjí položaj ne dovoljuje upanja na odločilen uspeh take ofenzive. Za ofenzivo se je zavzemal poleg kanclerja tudi zunanji minister Ribbentrop.

Strahna eksplozija v angleški orožarni

London, 3. aprila. o. Snoči je prišlo v veliko angleški tovarni za strelivo neke na Skotskem od silovite eksplozije, katero so slišali 10 milj daleč. Eksplozija je bila tako močna, da so popokale šipe na trgovinah, ki so oddaljene 2 km od tovarne. Nekaj po 18. uri so delavci, ki so prihajali na nočno delo, hoteli iti skozi glavni vhod, toda v tem trenutku so se stresla tla pod njimi in veliki kosi kovine so začeli padati od vsehovod. Delavci so legli na tla. Eksplozija je bila strašna, toda zdi se, da je škoda, ki jo je povzročila na glavnem poslopiju, zelo majhna. Videli so, kako se vije dim iz poslopij tovarne. Dim je zajel vso luko. Eksplozija je nastala v oddelku, v katerem je delalo 12 delavcev. Nastal je najprej požar in nato šele eksplozija. Ko so prišli reševalci na kraj eksplozije, so takoj začeli razkopavati ruševine in reševati nezveste in ožgane ljudi. Doselej so našli eno truplo. Reševalci so delali vso noč, da bi izkopali trupla ostalih delavcev.

Besede o švedski pripravljenosti za obrambo proti napadu

Stockholm, 3. aprila. Reuter. Švedski vojni minister je imel včeraj v Upsali govor, v katerem je dejal, da bo Švedska mobilizirala vse svoje sile, če bi kdo osporoval Švedski samostojnost, bodo Švedi prišli za orožje in jo branili. Njena usoda v sedanjem spopadu, ko so se velesile spoprijele na boj na življenje in smrt, je negotova. Vsek trenutek lahko zagrozi resna nevarnost, tako da mora biti Švedska vedno pripravljena. Švedska je sicer mala država, toda njena moč zadostuje, da se upre, da bi bila zapletena v spopad. Če bi se vse severne države združile v skupno obrambno zvezo, bi bil njihov položaj zavarovan. Z vojskujočimi se strankami mora Švedska ravnati nepristransko.

Ljubljana od včera do danes

Na višinah se je uveljavil zadnje dni močan sever, ki je precej hladen, zato pa nam je tudi napravil lepo sončno vreme, ki zdaj že traja nekaj dni in se bo po vsem videzu še držalo. Zunanji na odprtem sicer ni posebno prijetno, ker je preveč vetrovno, zato pa je fletno v tistih, kjer veter ne more do živga. April je tedaj prišel prav zadovoljivo, in če bo še kaj časa tako, bomo prav kmalu že sredi prijetne, prave pomladi. Kmalu bo nastopil čas, ko se človeku popoldne že ne bo več zdelo ostajati doma, ampak ga bo lepo vreme izabilo ven, v prosto naravo, na sprehode in na izlete. Kmalu doma že ne bo več treba kuriti, ker bo že toliko gorko, da bodo okna kar ves dan lahko ostala odprta, ne da bi pri tem bilo kaj mrzla človeku, tudi če bi sedel brez dela v sobi. Sonce postaja iz dneva v dan močnejše, vedno daljši je dan in jutraj bo zdaj že vedno lažje vstajati, saj se vidi že navsezgodaj in človeku že navsezgodaj tudi posije sonce na posteljo. Zdjajo ob zgodnjih jutranjih urah že prav kmalu vsako jutro ozivela sprehajalci v bližini mesta, predvsem Tivoli, dalje Rožnik in Grad, kamor bodo ljudje prihajali pred službo. Sem bo vsako jutro pohitela tudi šolska mladina, da bo porabila čas, ko gre učenje človeku najbolj izpod roke. Rana ura, zlata ura, je izrek, čigar veljavo in resničnost so poznali še naši predniki in ki mu to dvoje priznavamo tudi dandanašnji.

Ne mine dan brez nesreč

Nesreča nikoli ne počiva — je star pregovor, ki danes nemara še bolj velja, kakor je takrat, ko ga je izpregovoril prvi človek. Danes, v dobi strojev, so nesreče v resnici na dnevnem redu. — V ljubljansko bolnišnico dan za dnem vozijo žrtve nesrečnih slučajev pri delu. Zlasti veliko ponesrečenec zaznamujejo v dnevih po praznikih in po nedeljah. Tudi včeraj so v ljubljansko bolnišnico pripeljali lepo število poškodovancev.

Po zdravniško pomoč se je moral v bolnišnico zateči mesarski vajenec pri Musarju, Stane Jarc, ki se je bil s sekuro vseskal v levo roko.

Delavka v tovarni gumbov, Jožefa Špruk iz Potoka, je padla v Kamniku s kolesa ter se potolkla.

S sekuro si je presekala kite na levi roki Joža Papež, posestnikov sin iz Brezovega vasi pri Novem mestu.

Delavec pri Kranjskih deželnih elektrarnah, Prelesnik Ivan iz Sodražice, je padel z električnega droga ter dobil prav hude notranje poškodbe. Dva prsta je odtrgal stroje Matevžu Vidmarju iz Jezera pri Tomislju.

Nekaj sta se sporekla čevpčičar Šefanovič Osman in neki Hasanbegovič. Beseda je dala besedo, in od razburjenega govorjenja navadno ni daleč do dejanja. Posebno hud je bil Hasanbegovič, ki je v svoji veliki razburjenosti zgrabil za steklenico ter jo udaril Šefanoviča po glavi.

Dobro obiskan krompirjev semenj

Že zgodaj jutraj so danes začeli voziti na nabrežje od Zankla-Mediča pa skoraj do gostilne »Pri fajmostru« deželni vozove semenskega krompirja. Pripeljani je bilo tokrat okrog štirideset vozov. Zanimanja za krompir je bilo tudi tokrat mnogo, saj so ga prihajali kupovati ne samo meščani, ki jim ga je že začelo primanjkovati za kuhinjo, ker so bili odbrali v kletih pokvarjeni krompir, katerega je bilo precej, ampak tudi deželani iz bližnje mestne okolice. Cene so bile približno enake kot zadnjič in kupci niso skoraj nič barantali. V Ljubljano na trg so pripeljali krompir kmetje od blizu in daleč. Prišli so Ižanci, Goranci in celo ljudje iz oddaljenih dalenjskih vasi.

Včeraj so pokopali bivšega godbenika

Včeraj je bil pokopan bivši godbenik vojaške godbe, Franc Kovatek, ki je zadnje čase stanoval v Delavski zbornici ter je večer svoje življenja prebil osamljen in v siromaštvu. Pokojni Kovatek je bil izredno priden in poštenovalec človek ter je zlasti za delavsko godbo prepisal skoraj vse note, kar jih je rabila. Vsi, ki so ga poznali, so ga spoštovali in cenili. V ponedeljek jutraj okrog ena je šel po Miklošičevi cesti, pa ga je na cesti nenadoma zadela srčna kap. Sesedel se je na pločnik in izdihnil. Truplo je pregledala posebna policijska komisija, nato pa je bilo prepepljeno v mrtvašnico. Včeraj je bil Kovatek pokopan. Blagenu starčku naj sveti večna luč!

Razstava v Jakopičevem paviljonu

V nedeljo je bila v Jakopičevem paviljonu pod Tivoliem odprta jubilejna umetniška razstava v spomin na štiridesetletnico prve slovenske

umetniške razstave, ki je bila odprta leta 1900. v Mestnem domu. Na pričujoči razstavi sodeluje s svojimi umetninami 67 slikarjev in kiparjev. Brez dvoma bo deležna rekordnega obiska, saj je edinstveno informativna, ker daje natančen pregled čez slovensko likovno tvornost. Na tej razstavi so zastopani vsi pomembni slovenski umetniki s svojimi najboljšimi deli. Ze dosedanjih obisk razstave priča, da vlada zanjo tolikšno zanimanje kakor doslej še ni vladalo za nobeno drugo razstavo. Tokrat prihajajo na razstavo v Jakopičev paviljon celo taki ljudje, ki jih na umetniških razstavah zlepa ni videti. Privablja jih dejstvo, da bodo lahko na eni sami razstavi dobili popoln vpogled v dosedanja tvornost slovenskega slikarstva in kiparstva. Nobenega dvoma ni, da bodo na razstavo pohitele tudi posamezne šole in učni zavodi, kajti prav gotovo ni lepše prilike za nazorni pouk o slovenski umetnosti kakor je taka razstava, na kateri so zastopani skoraj brez izjeme vsi umetniki, ki v naši slikarski in kiparski umetnosti kaj pomenijo — in to od starejših mojstrov, ki so svoja dela razstavljali že na razstavi pred štiridesetimi leti v Mestnem domu — pa do naših najmlajših likovnih umetnikov, ki so se zbrali in delujejo v »Klubu neodvisnih«. Prav gotovo bo sedanja jubilejna razstava uspešna več kakor zadovoljivo tako v moralnem kakor tudi v gnetnem oziru. To razstavo vsakomur, ki mu je vsaj nekoliko za slovensko likovno umetnost, najtopleje priporočamo.

Vsak dan več cvetja in zelenja

Vedno lepše in vedno močnejše se začenja uveljavljati pomlad. Sneg je že do kraja pokopel, izginile so tiste lise, ki so se o zadnjem dočela nepričakovano metežu še držale po osončnih bregovih in dolinah. Toplo sonce jih je pospravilo temeljito v kraj. Vse je zdaj lepo kopno, vse

Smrtna žrtev podivjanih tujih delavcev

Črnomelj, 2. aprila.

Številni delavci, ki so se zbrali v naših krajih in dobili delo pri gradnji nove železniške proge od Črnomlja do Vrbovskega, so povzročili ljudem že marsikatero nevšečnost. Ti prišleci so radi zelo nasilni, posebno pa še takrat, kadar jih dobi alkohol v oblast. Tako so v nedeljo sedeli štirje domači fantje v gostilni Mihelič v Črnomlju. Bil so Stefan Vajs, Anton Švajger, Janez Švajger in njegov stric. Nenadoma pa se je pripodil v gostilno neki Niko Vojnovič, Ličan po rodu. Vojnovič je bil močno pijan. Začel se je zadirati v domače fante, ki pa k sreči na njegove psovke niso hoteli odgovorjati. Ko pa je Ličan zgrabil steklenico vina, ki so jo imeli fantje na mizi, in zliil vino na tla, češ da njihova brozga nič ne velja, in ko je potem naročil novo vino, se je spet razvnel, ker pa ni dobil zasluženega odgovora, se je umiril. Ko pa je bilo treba plačati račun, je Vojnovič ponovno vzrotil. O plačilu ni hotel nič slišati, pač pa je domačine opsoval z izrazi, ki jih pač ni nič izbral. Seveda so se mu domači postavili po robu. Vojnovič je hitro popihlal, toda čez nekaj časa je pridrvel spet nazaj v družbi dveh svojih tovarišev Hlapčeviča in Rajnoviča, ki so bili vsi oboženi s koli. Napadli so fante in zgrabili Janeza Švajgerja. Potegnili so ga ven, ga z udarci podrli in ga potem neusmiljeno klestili s koli. Razbil so mu glavo in polomili več reber. Napa-

Osebnostne doklade staro-upokojujencev s popolno visokošolsko izobrazbo

Po novi uredbi o osebnosti in rodbinskih dokladi državnih upokojujencev z dne 15. marca 1940, št. 7550/I, pripadajo državnim upokojujencem, ki so bili upokojeni po prejemkih po zakonskih predpisih, veljavnih pred 1. septembrom 1923, če imajo popolno visokošolsko izobrazbo in če so bili upokojeni z več kot 20 leti priznane službene dobe, večje osebne doklade kakor ostalim staro-upokojujencem s enakim pokojnino. Ker pa finančna direkcija o šolski izobrazbi staro-upokojujencev voče nima nobenih podatkov, novih doklad staro-upokojujencem s popolno visokošolsko izobrazbo ne more priznati in izplačevati, dokler ne dobi dokazil o njih izobrazbi. Vsi staro-upokojujenci s popolno visokošolsko izobrazbo, ki imajo nad 3000 din letne pokojnine, naj tedaj finančni direktorji predložijo sodno overjen prepis ali prevod listine o njih popolni visokošolski izobrazbi. Če in dokler kdo takega dokazila finančni direktorji ne predloži, bo prejemal osebno doklado v izmeri, ki je določena za staro-upokojujence brez popolne visokošolske izobrazbe.

Nad 12.000 posetnikov je v 4 dneh videlo najnovejši senzacionalni film »Kralja džungle«

Ne odlašajte, da ne zamudite tega filma!
Kino Union tel. 22-21 Ob 16, 19. in 21. uri

Tarzan in njegov sin

Smrt vznemirja Craigley College

»Glejte, na primar, moje hlače... Nato duhovniški talar monsignora Lucasa, MacPheya vrtnarski predpasnik in hlače gospoda Doddla. Celo pižama malega Lucasa lahko šumi.«

Harveyjeve plave oči so se zablesčale. »MacPhey nima nobenih resnih obtožb proti gospoj Bernard-Mose. Vse tisto, kar je navedel: podrobnosti o njenem zakonu, njeno prijateljstvo do mene, oporoka njenega moža, vse to, če bi tudi bilo resnično, je samo drugotnega pomena in ni treba, da bi imelo najno zvezo z dogodki v Craigleyu.«

»Razlaga, katero je MacPhey branil pred vami, ponavljam, je sijajno sestavljena. Toda ni nujno, da bi morale biti tudi najbolj pametno sestavljene razlage zares dobre in točne. Poudarjam, da ne obožam MacPheya, ker je sestavil svojo razlago. Nasprotno! Občudujem ga, ker si je znal vse to tako lepo izmisliti. Toda, ker sem v njegovi razlagi tudi jaz prikazan kot zločinec, se moram braniti in dokazati, da nima prav!«

Harvey se je nato ozrl na ranjeno roko ameriškega detektiva.

»Samotna obtožba je do neke meje resna,« je nadaljeval. »To je obtožba, da je gospa Bernard-Mose včeraj zvečer nanj streljala, ko je stal pod njenim oknom. Mac

Phey trdi, da je prav Mira streljala nanj! Toda poglejmo nekoliko položaj: detektiv je stal v mraku in od vseh strani je bil izpostavljen napadom. Kako more potem vedeti, s katere strani je priletela krogla? Gospodična Santaiy vam je rekla, da sta samokres našla v cvetličnem lončku. MacPhey pa pravi, da je Mira skрила samokres v lonček. Ali ne mislite, da je preveč nemumno skrivati orožje, ki lahko služi kot dokaz kazenskega dela tam, kjer ga lahko vsak najde? Ne pozabite, da je krčma javen lokal. Gospa Bernard-Mose ni bila sama v tej hiši, in cvetlični lonček je bil, če se ne motim, ob oknu. Mar nista Franc in Ana prav tako lahko skozi okno vtaknili samokres v cvetlični lonček? In to sta storila lahko prav z namenom, da bi vrgla eum na ženo svojega sovražnika.«

Gospa Bernard-Mose in gospod Hiff sta podrsala z nogami. Razen tega elabotnega šuma ni bilo nič drugega slišati v sobi, v kateri je vladala grobna tišina. Tudi sir Willfrid je bil nen. In zmeden od pripovedovanja. Njegov rdeči obraz je izražal občutovanje. Pozabljeni monokel je visel na veržici, t. r. mirno počival na te lovniku policijskega šefa.

Harvey je nepremično gledal v svoje lepo označene čevlje.

»Mislím,« je nadaljeval, »da vam je se-

daj vse jasno, da vsi ti nepobitni dokazi proti Miri in meni niso ravno tako nepobitni. Vse, kar je bilo izrečenega proti nam, se lahko naprtili tudi Francu in Ani.«

Prijel je izreke iz časopisa, ki je ležal na mizi pred njim.

»Ali je stražnik, ki ste ga postavili pred vrata, še zmerom na straži?« je vprašal Sowndera.

Inspektor je prikalil z glavo.

»Dobro. Prosim torej vas vse, da za trenutek pristanete na moje podmeno: da sta namreč zločina izvršila Hellejereva. Potemtakem bi zdaj morali odkriti Franca ali Ano ali pa oba! Mislím, da bomo tistega, ki ga iščemo, našli v tej sobi.«

Med pričetnimi je nastalo vprašujoče muanje in Harvey je nadaljeval:

»Začnimo z odkritjem trupla v East Riveru v Newyorku... z odkritjem trupla brez glave, trupla čigar identiteto so ugotovili po pričevanjih sorodnikov in po obleki.«

Očividno je, da obleka ne pomeni nič, toda v tem primeru ne pomenijo nič tudi izpovedi rodbine. Pomembna pa je samo ena podrobnost: od telesa je bila odsakata glava z jasnim namenom, da bi bilo čim težje ugotoviti, čigavo je truplo. Hellejereva sta ubila neko neznan osebno, ji odedkala glavo, da bi bilo težko ugotoviti, kdo je. Obleka sta jo v Francovo obleko in vrgla v reko. Hellejereva sta nas hoteli pripraviti o tem, da je Franc umrl. Da bi to dosegla, sta izbrala omenjeni način.

pripravljeno za rast, za zelenje in cvetje. Dež je ozelenel travnike in livade in spomladansko cvetje je pokrillo hrib in dol.

Na ljubljanskem trgu je zdaj iz dneva v dan več cvetja. Prinašajo ga kmetice, ki jutro za jutrom nosijo na trg, in otroci, ki ga nabirajo po livadah. Gospodinj, ki na živilskem trgu nakupujejo dan za dnem živila za opoldansko in večerjo mizo, se mimogrede po opravljenih nakupih ustavljajo še pri stojnicah s cvetjem, kjer kupijo vsaj skromen šopek, da bo okrasil doma mizo. Nežno spomladansko cvetje je najlepši okras, ki si ga moremo spomladati misliti v sobi, in kjer ni na mizi v sobi vsaj majhnega šopka, se zdijo tudi ob lepem spomladanskem času pusto in dolgočasno. Cvetje napravi domovanje takoj prijaznejše, zdi se kakor bi se bil vanje od zunaj preselil doberš kup veselega spomladanskega razpoloženja. To gospodinje tudi dobro vedo in zato jemljejo na trg domov grede tudi nekaj pomladanskega cvetja, da polepšajo stanovanje in napravijo dom prijaznejši.

Tako delajo seveda tisti ljudje, ki doma nimajo vrta. Kdor pa ima doma vrt, zdaj lahko že postavi sam domače cvetje na mizo. Zdjajo celo narise po vrtovih, pa tudi drugo cvetje že začenja sijati s svojimi krasnimi barvami. Ponekod so se že razcvetele kronike ter rumeni, beli, rdeči in plavi pomladanski zafran. Na vrtovih je zdaj postalo na vsa moč živahno. Gospodariji so se spravili na delo, pridno kopljejo in ravnaajo, sejejo, obrezavajo sadno dreve itd. itd. Zdjajo spomladati na vrtu zlepa ne zmanjka dela. Zlasti po ljubljanskih predmestjih, kjer je že od njega dni vrtnarstvo izredno razvito, je živahno. Ljudje se pripravljajo, da bodo o pravem času poskrbeli za to, da bodo z vrtno, odnosno z vrtnarskimi pridelki zaslužili kakšen dinar. Posebno intenzivno je to delo v Trnovem, ki je že od nekdaj na glasu kot kraj, ki zalaga mesto z zelenjavo in povrtnino vsake vrste. Zdjajo je treba dobro zasukati rokave in krepko poprijeti za lopato, za motiko in za grablje, če naj se zasluži vsakdanji kruh.

daleč so takoj nato pobegnili. Gostilničar je brž poklical zdravnika dr. Malneriča, ki je dal nesrečnemu Švajgerju več injekcij in ga poslal domov. Zdravnik se je vso noč trudil, da bi nesrečnika ohranil pri življenju, toda zaman. Švajger je včeraj jutraj izdihnil, ker so bile poškodbe na glavi preveč hude.

Orožniki so takoj začeli iskati napadalce in so Hlapčeviča takoj dobili. Hlapčevič je paznik nad delavci pri gradnji proge. Prijeli so tudi Vojnoviča, ki je delavec. Oba so orožniki odpeljali na kraj dogodka, da so ugotovili dejanski stan, nato pa so ju zaprli.

Ubili Švajger je zapustil ženo in dva otroka. Tudi Hlapčevič mora razmišljati o svoji ženi in treh otrokih, ki bodo ostali brez rednika. Rajnoviča orožniki še niso dobili, ker je pobegnil takoj v gozd, kjer dela, od tam pa je menda pobegnil še naprej. Črnomelčani pravijo, da naj bi moral oblast pregledati preteklost mnogih od delavcev in nepridiprave izgnati v domovinske občine, da ne bodo delali zgage pri nas.

Iz policijske kronike

Ljubljana, 3. aprila.

Že včeraj smo poročali o zadevi umora kličavničarja Antona Hribernika iz Horjula. Danes lahko kratko povemo, da je umor v bistvu in v glavnih potezih že pojasnjen in da so zbrani vsi glavni dokazi proti morilcu. V interesu preiskave je, da danes še ne moremo objaviti prav zanimivih podrobnosti. Hribernik je imel kritičen dan, ko je izginil s stanovanja v Rožni dolini, večjo vsoto denarja pri sebi. Računajo, da okoli 10.000 dinarjev. Sodno preiskavo vodi preiskovalni sodnik sodni pristav dr. Dremelj. Ježenski orožniki in organi kriminalnega oddelka policijske uprave so zadnje dneve izvedli prav zanimive, močno utemeljene preiskave, ki so prinesle lepe, pozitivne uspehe na dan.

Policijska kronika je danes drugače prav suparna in zaznamuje le neznatne zadevice. Prijeli so včeraj 2 mlada berača. Prvi je poromel v policijske zapore Ivan B., doma iz Cerovega, občina Kojsko pri Gorici. Fant je brez stalnega služka in nestalnega bivališča. Star je 24 let. Zaradi potepanja in beračenja je bil že 18-krat kaznovan. Je nepopolnživ in delomržen. Zašel pa še ni na pota hudih zločinov. Za 3 leta je bil izgnan iz Ljubljane, sam pa pravi: »Nikjer ne morem živeti. Samo v lepi Ljubljani lahko živim ko ribiček! Drugi aretirani berači je starejši možakar. Doma je iz ljubljanske okolice. Star je 55 let. Krepak in zdrav. Vedno berači in nadleguje ljudi. Kar priberači, vse požene skozi grlo. Tudi on je bil že večkrat kaznovan. Na policiji je kratko modroval: »Kaj hočem? Brez dela sem. Zato je boljše beračiti ko pa krastiti!«

Neža je mlada, toda že popolnoma izprijena deklina, ki se klati po beznicah in išče tam svoje žrtve. Ponuja ljubezen, porabi pa priliko, da žrtve poštno obere in okrade. Neki kmetič iz okolice je prišel po opravih v mesto. Začel je popivati. In v neki gostilni se mu je pridružila Neža. Pila

Vedela sta, da bo reka naplavila truplo. Iztrala sta ta moment, da je lahko eden izmed družinskih članov ugotovil identiteto ter na ta način proglašil mrtvega brata Bruna Hellejereja: to je veljalo vsaj za policijo. Ta način se zdí lahko precej nespreten, toda bil je uspešen! Vidite! Osebnost, s katero sem se včeraj po telefonu pogovarjal, ni bil znameniti »Pop« Bakster, temveč moj prvi oče.

Harvey se je prezirljivo nasmejal in pri tem gledal MacPheya.

»Čeprav sem prej povedal precej neugodnih stvari o njem, moram vendar reči, da mo: oče ni samo eden izmed največjih industrijcev v Ameriki, temveč tudi zelo podjeten človek. Čim sem včeraj govoril z njim po telefonu, je stopil v zvezo s policijo, in danes jutraj mi je poslal ka logram, v katerem mi sporoča, da je odkrila prava identiteta trupla brez glave. Spoznala ga je mati ubitega, in v njeno trditev se ne da dvomiti. Ubil je bil nedolžen človek samo zato, da bi Hellejereva mogla na ta način z manjšo nevarnostjo izpeljati svoje načrte.

»Vprašali me boste,« je nadaljeval, »kdo je bil ta človek, ki je padel kot žrtev Hellejerevih? To vam bom takoj pojasnil! To je bil človek, ki bi bil moral odriniti v Evropo, človek, ki je bil po svoji zunanosti in letih precej podoben Francu Hellejereju tako da je ta lahko uporabil njegovo potni list. Kajti Hellejereja je, tega ne smemo pozabiti, iskala policija. Nemogoče

Ljudi so tihotapili čez mejo

Maribor, 2. aprila.

Orožniki v St. Jurju ob Pesnici so razkrinkali tihotapsko gnezdo, ki se je bavilo s tihotapljenjem ljudi čez mejo. Te vrste tihotapstvo je bilo še lansko leto silno razvito. Na stotine in stotine mladih ljudi je v želji za boljšim zaslužkom bežalo v Nemčijo, odkoder so se potem sicer večinoma vračali razočarani, toda vseeno je ta pojav precej škodoval našim narodnim in državnim interesom. Oblasti so na meji strogo pazile ter se je posrečilo veliko transportov teh begunciev ujeti. Tudi so odkrili številne »podjetnike«, ki so čisto obrtoma vršili te tihotapske posle. Kljub temu pa se je tihotapstvo z ljudmi še nadaljevalo ter se vrši tudi še danes. Ravno primer pri Sv. Jurju ob Pesnici je zopet obrnil pozornost javnosti na to tihotapstvo.

Orožniki od Sv. Jurja so zasačili na meji skupino ljudi, ki so nameravali brez dokumentov ponotiči priiti v Nemčijo. V tej skupini je bilo 6 dalmatinskih kornjarjev, katere so vodili neki domačini od Sv. Križa nad Mariborom. Bili so to sinovi posestnika Robiča — bratje Maks, Henrik, Aleksander in Franc Robič ter posestniški sin Karel Harih. Orožniki so jim njihovo tihotapsko »robo« zaplenili, tihotapece pa prijeli. Potem so se podali na preiskavo na Robičev dom pri Svetem Križu. Ko so se približali Robičevi hiši, je planilo iz hleva nekaj moških ter začelo bežati proti gozdu. Orožniki so se podali za njimi in jih res polovili. Bili so to štirje Dalmatinci, ki so čakali skriti v Robičevem hlevu noči, da bi se potem v spremstvu domačih podali čez mejo. Dalmatinci, ki so hoteli brez dokumentov v Nemčijo, so včasih krošnjariji po nemških krajih, ko pa je izbruhnila vojna, so se vrnili domov, pustili pa so v Nemčiji svoje krošnje in tudi izkupiček. Sedaj so prosili nemški konzulat za dovoljenje, da bi potovali v Nemčijo, pa tega niso dobili. Hoteli so zaradi tega skrivati, brez potnih listov, čez mejo, da bi rešili svojo imovino, toda, ker je takšna pot prepovedana, bodo sedaj nosili zakonske posledice. O bratih Robič pa so orožniki prepričani, da se že dolgo bavijo s tihotapljenjem ljudi ter bodo zaradi tega poklicani na odgovornost.

Na vrtu zakopano otroško trupelce

Maribor, 3. aprila.

V ulici Kralja Matjaža št. 25 v Studenih je neki stanovalec začel urejati za spomlad svoj vrt. Začel je zemljo prekopavati, toda med delom je kmalu našel na neki trši predmet. Oprezno je obkopal in zagledal presenečen podolgovat, v cunj zavit predmet. Ko ga je odvil, je zagledal otroško trupelce. Po zunanosti sodeč je bilo dete že precej razvito in je morebiti živelo kakih osem mesecev. V zemlji pa je moralo ležati že dva do tri mesece. Stanovalec je takoj obvestil domače orožnike, ti pa državno tožilstvo, ki je odredilo preiskavo in obdukcijo, da se bo videlo, kaj je bil vzrok otrokove smrti.

Za absolvente srednjih tehničnih šol bo zagrebška univerza odprta

Zagreb, 3. aprila. j. V uredbi za izvedbo proračuna banovine Hrvatske je med drugim tudi določba, da bodo smeli absolventi srednje tehnične šole z dovršeno maturo nadaljevati svoje študije na vseučilišču pod pogoji, ki jih bo odredil zakon o vseučiliščih, toda v smislu § 4 zakona o srednjih tehničnih in moških obrtnih šolah iz leta 1932. Učenci, ki so doma dovršili srednjo tehnično šolo, pa so se vpisali na katero tujih univerz kot redni slušatelji ali pa so tako fakulteto dovršili, bodo imeli doseganje študije priznane, odnosno jim bodo vseučiliške oblasti dobile diplome nostrificirale.

„Na Hrvaškem ne sme biti nihče lačen!“

V Hercegovskem Stolcu je oni dan govoril minister brez portfelja dr. Bariša Smoljan, ki je bil kot poslanec izvoljen v teh krajih. Dr. Smoljan je obširno govoril o borbi, o sporazumu in uspehih hrvaškega narodnega vodstva, pa tudi o tistih ljudeh, ki so vse skozi služili diktatorskim režimom, sedaj bi se pa radi vrnili med Hrvate. Razlagal je visoko številko preračuna banske oblasti v Zagrebu in rekel, da bo morala oblast izpeljati velika javna dela, da bo preskrbela ljudem zaslužka. Minister dr. Smoljan je dejal, da poslej »nihče na Hrvaškem ne sme biti več lačen!« Posebno pa je priporočil Hercegovcem, naj skrbijo za kakovost svojega tobaka, ki je njihov največji vir dohodkov.

sta in pela. Zvečer pa je kmetič opazil, da je popolnoma suh in da mu je izginila tudi denarnica. Šel je na policijsko stražnico in tam prijavil, da ga je v tej in tej beznici okradlo neko dekle, ki je z njim popivalo. Odnese mu je baje okoli 100 dinarjev. Deklino so kmalu prijeli in jo pripeljali na stražnico. Odločno in ogorčeno je tajila tatvino. Pri njej tudi niso našli denarja. Najbrž je Neža denar skrila.

mu je bilo takorekoč oditi iz Amerike. Tisti neznan človek ni bil nikdar v Angliji: zato je bilo Francu Hellejereju mnogo lažje, da se je tu zanj izdajal.

V tem trenutku je pred vrati nastal ropot. Slišal se je glas policaja, ki je zavpil: »Hej ti!«

Na ta vzklík je odgovoril tenek, pa jasen glas. Vrata so se naglo odprla in pojavil se je skuštrani John Lucas. Bil je tako razbarjen, da je pozabil popolnoma na vsak pozdrav in na strah pred policijo. Niti svojega očeta ni pogledal.

Ko je stopil v sobo, je stekel naravnost k Sofiji ter ji ponudil z mogočno kretak papir, ki ga je držal v roki.

»Gospodična Sofija! Gospodična Sofija! Našel sem! Iztahtal sem ključ za šifro!«

S počimim glasom je razločno prebral: »Policija odkrila identiteto trupla stop Nevarnost stop Odpočuj takoj.«

Vsi so bili nenavadno presenečeni in so izbuljenimi očmi gledali v dečka. Samo Harvey je ostal miren.

»Čestitam, Lucas, odlično si opravil svojo nalogo!«

Prijel je za papir in ga ponudil šefu policije:

»Nisem se nadejal, da bom tako nenadoma dobil nepobitni dokaz. To je besedilo kablograma, ki ga je Ana jutraj poslala zločincu. To je verjetno zadnja stvar, ki jo je že mogla opraviti, preden so jo prijeli!«

Od tu in tam

Več sto novih gojencev vojne akademije je dobilo pred dnevi čin podporočnika. Slovesnosti se je udeležil tudi vojni minister general Milan Nedjč, ki je imel navduševalen nagovor na nove častnike. Kraljev zastopnik pa je izročil najboljšemu gojencu kraljevo sabljo. Letos je dobil to sabljo Slovenec Milan Fajdiga. Ističasno je bil izdan ukaz o napredovanju velikega števila ostalih častnikov in podčastnikov, kakor tudi o številnih odlikovanjih in pohvalah.

Preiskava zagrebške policije o ponarejenih 500 dinarskih bankovcev je dala nove rezultate. Čim je bil aretiran krojaški pomočnik Konrad Bežjak, kateri si je bil uredil pravico tiskarni, je policija spravila pod ključ še nekaj drugih grešnikov iz Slovenije. Policija je potem najbolj zanimivo, kdo neki bi bil finansirer ponarejalke družbe, kajti Bežjak sam bi si ne mogel urediti delavnice in si kupiti potrebne stroje. Bežjak je izdal svoja finasirja, katerega je potem prišla policija v Mariboru. Preiskava je spravila nazadnje na dan obširno razpredeno mrežo ponarejalcev, ki je imela največ članov v Sloveniji. K sreči pa je policija zločince odkrila prej, preden so mogli spraviti v promet ponarejene bankovce.

Posebne vrste malomarnosti se zreali iz dogodkov, ki se je pripetel te dni v Kosovski Mitrovici. Banska uprava je dala tam zgraditi novo bolnišnico. Urejeno je bilo vse tako, da bo bolnišnica začela poslovati že s 1. aprilom v novih prostorih. Res so večino inventarja in opreme prepeljali iz stare bolnišnice v novo. Čim so ljudje izvedeli, da je nova bolnišnica bolj prostorna, so začeli iz vsel okoliških krajev prihajati bolniki. Uprava pa jih je morala odklanjati, ker v novi bolnišnici še ni bilo centralne kurjave in vodovoda, kajti banska uprava se ni pobirala za to, da bi dobila potrebne ljudi, ki bi kurili in dali v pogon motorno črpalko za vodo. Zgodilo se je nazadnje, da je morala bolnišnica upravnega samo odgnati vse nove došle bolnike, temveč je morala poslati domov tudi vse bolnike v stari bolnišnici izvenjski štirih najbolj težkih bolnikov, ker jih tudi v starem poslopiju ni mogla več imeti. Zaradi enostavne malomarnosti je kraj ostal brez bolnišnice.

Poročila o povodnjih v Vojvodini in v okolici Belgrada so porazna. Ogromni kompleksni zemlje so poplavljeni v Vojvodini. Ljudje so se vozili s čolni na vsako daljavo. Le tu pa tam se dviga iz vode kak samotni otok, ki še priča, da je bila pred tedni to plodna zemlja in da so bila tam tudi naselja. Voda je pridrla tudi v Belgrad sam. Tisti deli mesta, ki so ob Donavi, so zaliti. V nekaterih ulicah je voda visoka tudi po pol metra. Promet je onemogočen. Več tramvajskih prog je ukinjenih. Po ulicah, kjer se poleti vse kadi od cestnega prahu, se sedaj ljudje vozijo s čolni. — V Petrogradu je voda razrušila 40 hiš. Najbolj nesrečni pa so ljudje v Pomoravju, kjer imajo letos še četrto poplavo. Posledice bodo velike, kajti na opustošenih poljih ne bo mogoče posejati nič drugega kakor koruzo.

Osiješki gledališče je gostovalo te dni v madžarskem mestu Peču. Na dvema predstavama. Kakor poročajo hrvaški časopisi, so imela gostovanja velik uspeh in so Madžari navdušeno pozdravili goste. Čez nekaj dni pa bodo prišli v Osijek v goste madžarski igralci iz Peču. Priredili jim bodo slovesen sprejem. Vzajemna gostovanja so znak, da so se razmere med nami in Madžari nekoliko zboljšale in da se bodo polagoma obnovili tudi kulturni stiki.

Ciganska nadloga je za hrvaške kraje res prava nadloga. Zadnje čase so se cigani vrgli na pobiranje starega železa. Povsod stikajo za starimi kovinskimi predmeti in jih seveda večinoma ukradejo. Tako so v Križevcih na postaji ukradli nekaj rezervnih tračnic, več drugega železa in razno orodje. V bližnji opekarni so pokradli več kupačev za izdelovanje opeke. Cigani prodajajo nabrano staro železo v mesta, vendar pa spremlja vsak tovor po več ciganonov, da obvarujejo svoje tovarne pred goljufijo ali pred drugimi nevarnostmi. Nedavno je prišlo več takih ciganskih skupin v Križevce. Pri kupcih pa so se stekli, nakar jih je policija vse prišla, pa naj so bili moški, ženske ali otroci. Vse skupaj so zaprl. Policija pravi, da bo začela skupaj z orožništvom odločno akcijo proti ciganonom. Po drugi strani pa se stalno vrste predlogi, da bi bilo treba končno vendarle narediti konec pohajkovanju ciganonov in urediti to vprašanje na trajen način.

Na slovesen način so blagoslovili novo frančiškansko cerkev v Makarski v Dalmaciji. Stara cerkev, ki je stara čez 400 let, že ni bila več primerna. Zgradili so novo. K slovesnostim se je zbralo mnogo predstavnikov javnega življenja in več škofov. Posvetili je cerkev splitski škof dr. Bonetalič v družbi nekdanjega beograjskega nadškofa Rodiča, banjaškega Gariča in šibenškega dr. Mileta. Bana hrvaške banovine je zastopal pooverjenik izpostave banske oblasti v Splitu Bulić.

Svoje posebno stranko, ki se bo imenovala srbska radikalna stranka, je začel ustanavljati dr. Milan Stojadinović. Tako je na primer prišel v Banjaluko njegov zaveznik in vneti prijatelj Bogica Kujundžić. Mož je stopil v stik s svojimi prijatelji in skušal pri njih doseči pomoč za ustanovitve samostojne stranke. Kakor pa poročajo listi, se mu je poskus izjalovil, ker je malo kalinov, ki bi šli na tim ljudem, ki jim za drugo ne gre, kakor za zgaziranje. Javnost predobro ve, da je Stojadinović pred svojim padcem jasno začel kazati svoje prave karte in je hotel zajadrti preveč na desno.

8000 dolarjev je zaplenila subotška policija nekemu kolonistu, ki je denarje pristradal v Ameriki in si hotel z njimi kupiti posestvo. Mož je dolarje prinesel s seboj iz Amerike, ni jih pa prijavil oblasti. Ker je nameraval kupiti posestvo, je ponudil nekemu trgovcu dolarje v nakup. Ta pa je našel prijatelja industrija iz Belgrada, ki je bil rabil dolarje. Preden pa je bila kupčija sklenjena, je prišlo vse skupaj na uho policiji in posledica je bila, da so bili vsi skupaj prijeti, delavcu pa je policija dolarje zaplenila.

Tudi v podeželju na Hrvaškem so začeli zbirati starega železa in kovin krasti spomenike. Nedavno je nekdo ukradel v Zagrebu spomenik znanega pesnika Domjančiča in hitro se je našel pomemovalec v Petrinji, kateri je snel bronasti kip nekdanjega hrvaškega bana Sokčevića. Orožniki so čez nekaj dni našli kip, razbit na drobne kosce, pri nekem trgovcu za staro železo. Trgovec je bil kupil bron za 340 din. Prav tako so se zbirali železa lotili tam okrog tudi vseh železnih ograj in nagrobnih spomenikov.

Novosadska kmetijska zbornica prireja tudi letos veliko kmetijsko in živinorejsko razstavo, ki ima namen dvigniti raven naše živinoreje in kmetijstva. Kmetijska zbornica je sklenila stalno prireditelje razstave in bo zato zgradila posebno razstavišče s paviljoni in s športnim igriščem, kjer bodo konjske dirke in druge kmetijske prireditve. Tako bi se dobil prostor za stalne razstave in prireditve našega kmetijstva in živinoreje. Kmetijska zbornica v Novem Sadu je dala v ta namen 180.000 din.

Prav živahne kupčije s starim železom

Pretekana goljufija z angleškim cinom — Staro železo vedno dražje — Čedni posli in tatvine

Ljubljana, 3. aprila.

Zviteži, tatovi, sleparji in drugi kriminalni tipi pravijo, da mora biti človek v poslih izurjen in sposoben, da nakradne in prisiljene stvari »pretopi« v denar. Dva taka zviteža sta se spravila na nedovoljene kupčije z angleškim cinom, ki je prav drag in hudo iskan. Lojze Gradišek, roj. 1898 v Stahovici pri Kamniku, po poklicu ključavničar, stanujoč v Mojstrani na Gorenjskem, in bivši magistratni sluga Jože Prebil, rojen 1907 na Brezovici, samski, mizar, stanujoč v Ljubljani, sta prišla na idejo, da sta začela trgovati z angleškim cinom, ki ga v prvi vrsti rabijo kleparji. Poskusila sta svojo srečo pri mestnem gospodarskem uradu. Dne 27. decembra predlanskim sta izpolnila formular nakaznice, s katero mestni gospodarski urad naroča pri neki veletrgovini z železnino od 100 do 150 kg angleškega cina. Formular je bil poprejši že popolnoma izpolnjen in v redu, podpisala sta nekoga mestnega namestnika ter nato nakaznico za cin predložila neki veletrgovini. Predstavljajoč se, da kupujeta za mestno občino. Tvrdisa je njima izročila 141 kg cina v vrednosti 8900 din. Ze 30. decembra 1938 sta zopet prišla k dotični tvrdki po 100 kg cina, zatrjujoč prav resno: »Kupujeva kot mestna službenca cin za občino.« Izročili so njima v dobri veri 100 kg cina. Se isti dan sta stopila še k drugi tvrdki, ki prodaja angleški cin, in tam dobila 35,50 kg cina v vrednosti 2414 din. Vso zalogo cina sta nato prodala nekemu kleparju za 2500 din. Gradišek je izučen ključavničar, bil je zaposlen pri gospodarskem uradu. Nakupoval je različni material ter je imel dostikrat opravka z izpolnjenimi dobavnici. Ko je bil odpuščen iz službe, je iztrgal iz knjige nekaj nakaznic za blago odnosno dobavnice. Nastopila sta potem oba, Gradišek in Prebil, sporazumno in sta tako manipulirala, da je Prebil vstopil v trgovino s čepico mestnega službenca na glavi, kakor da je Gradišek. Čepico sta vedno menjavala.

Prvi, Lojze Gradišek, je neznano kam pobegnil in ga varnostne oblasti doslej še niso mogle prijeti odnosno izslediti. Aretiran pa je bil Jože Prebil. Ta je bil obtožen zločina ponarejanja domačih listin in prestopka prevare. Pred malim kazenskim senatom je včeraj Prebil vse priznal in

kratko opisal, kako sta manipulirala z nakaznicami. Bil je obsojen na 1 leto strogega zapor ter v plačilo 380 din denarne globe ali v 6 dni navadnega zapor. Proti Gradišku je bila zadeva izločena.

Zadnji čas so postale izredno živahne kupčije s starim železom. Pred izbruhom evropske vojne je bilo staro železo še lani razmeroma poceni. Nikdo ga ni marljivo nabiral. V Ljubljani so se z nabiranjem starega železa bavili stari možje in otroci. Može so imeli svoje vozičke in so navadno staro železje, stare železne piskre, preluknjane lavorje in drugo železno posodo pobirali po smetiščih na raznih travnikih v bližini mesta. Vozili so to železje raznim nakupovalcem starega železa, ki so dajali zanj takole od 0,25 do 0,50 din za kg. Višjo ceno je pač imelo boljše železje. Trgovina s starim železom se je mirno razvijala. Trgovci so morali biti zelo previdni pri nakupu, kajti dostikrat se je primerilo, da so otroci pripeljali veliko množino tega blaga, ki je bilo kje pokradeno, in so se zadovoljili z vsako malenkostjo. Dostikrat so imeli trgovci tudi sitnosti zaradi nakupa ukradenega starega železa.

Sedaj so cene staremu železu zelo poskočile. Po tem železu je povsod veliko povpraševanje. Akeija za nabiranje starega železa povoljno napreduje. Ljudje, ki so začeli prazniti podstrešja, so dostikrat tam našli mnogo starega železa, stare železne peči in drugo ropotijo. Prav čedno so jo sedaj prodali, kajti cene staremu železu so se dvignile na 1,50 do 1,75 din za kg. Boljše železo je celo po 2 din kg. Mnogi ključavničarji so imeli nabranih kupe pločevinastih in železnih odpadkov, ki jih sedaj spravljajo v dober denar.

V Ljubljano so začeli kmetje voziti vrhane vozove starega železa. Vse gre v denar. Izredno mnogo vagonov te robe je bilo že iz Ljubljane odpeljano na Jesenice k KID, ki nakupuje to blago. Prav čedni stotisočaki so bili že v nekaj mesecih plačani za železo! Lito železo navadno kupujejo velike livarne. Vrše se pa tudi nedovoljene špekulacije s svincom in cinom, kar kaže uvodoma omenjeni primer. Pri vseh teh kupčijah mora biti človek zelo previden.

Otroke upijani z žganjem

Eden žalostnih primerov, ki jih je kriva obilica žganja ob dobrih sadnih letinah

Maribor, 2. aprila.

Letos se je v naših krajih skuhalo veliko žganja. Naravna posledica tega je silovito pijančevanje, ki je povzročilo že številne zločine in nesreče. Sodišče v Mariboru je imelo že veliko opravka z žalostnimi dogodki, ki so se zgodili kot posledica žganjeve in pijančevanja, toda takšnega primera, kakor se je obravnaval danes, pa gotovo pri nas še ni bilo. Zagovarjala sta se oče in hčerka, ker sta upijani z žganjem otroke. Na zatožni klopi sta sedela 41 letni posestnik Franc Erhatič in njegova hči 22 letna Antonija iz Sodinčev. Dne 18. decembra lanskega leta so pri Erhatičevih kuhali žganje. Zjutraj sta prišla mimo njihovega doma 12 letni Erhatičev nečak Skvorc. Fric ter njegov 10 letni tovariš Ivan Munda. Oba sta bila namenjena v šolo. Ko sta šla mimo hiše,

ju je posestnik Erhatič poklical notri ter jima dal piti žganje. Postavil je pred oba četrtliterski lonček žganja ter jima prigovarjal, naj pijeta. Ko sta to res popila, pa je prišla Erhatičeva hči Antonija ter jima lonček spel nalila. Dejala jima je, da dobita zastoj liter žganja, če bo Munda spil četrtliterski lonček na dušek. Dečka sta res pila ter se popolnoma upijani. Ko sta odšla proti šoli, so Skvorca zapustile moči ter je obležal nezavesten v snegu. Munda pa se je onesvestil v šoli. Skvorca so potem drugi šolarji prinesli v šolo. Poklicati so morali zdravnika, ki je oba dečka komaj ohranil pri življenju, ker sta imela močno alkoholno zastrupljenje.

Oba brezvestneža je sodišče danes obsodilo, in sicer Franc Erhatič na 5 mesecev zapor po pogojno na 4 leta, Antonijo Erhatič pa na 4 mesece zapor, pogojno na 3 leta.

Mariborski drobci

Vajenca takoj sprejme Jakob Muhovec, uar. Maribor, Kralja Petra trg.

Borzni tečaj, veljavni za april

Belgrad, 2. aprila. Finančni minister je predpisal tečaje za april 1940. Od 1. do 30. aprila t. l. bodo veljali spodnji tečaji in po njih se bodo porabljale pristojbine po pristojbinskem zakonu in preračunavale v dinarje vse vsote, izstavljene v zlatu ali v tujih valutah:

1 napoleon	350.—
1 zlatna turška lira	368,30
1 angleški funt	195.—
1 ameriški dolar	55.—
1 kanadski dolar	54,80
1 nemška marka	14,80
1 belga	9,30
1 pengö	8,70
1 egiptski funt	194.—
1 palestinski funt	193,50
1 urugvajski peso	18,80
1 argentinski peso	12,85
1 čilski peso	1,25
1 turška papirnata lira	34.—
100 francoskih frankov	110.—
100 švicarskih frankov	1.325.—
100 italijanskih lir	228,80
100 holdanskih gldinarjev	2.926.—
100 bolgarskih levov	45.—
100 romunskih lejev	25.—
100 švedskih kron	1.312.—
100 norveških kron	1.246.—
100 peset	540.—
100 drahem	40.—
100 čeških kron	150,50
100 finskih mark	86,50
100 letonskih latov	720.—
100 iranskih rialov	100.—

V teh tečajih je všteta tudi premija, tečaji se pa morajo uporabljati v tehle primerih:

1. Pri sprejemu suhega zlata, napoleonov in zlatih turških lir na državnih blagajnah za plačilo davka in drugih državnih dajatev.
2. Pri prevzemu pristaniških pristojbin.
3. Kot obračunski tečaji za računanje izdatkov po preračunu za leto 1940 glede vseh državnih izplačil v tujih valutah.
4. Pri prevzemu obveznic naših poveljnih državnih posojil v zlatu in v dolarjih.

(Iz bančnega in valutnega oddelka finančnega ministrstva.)

Stara Loka

V nedeljo, 7. aprila, ob pol 4 popoldne bodo v starološkem domu nastopili gostje iz Kamnika s prekrasno vojno dramo »Konec poti«. Dejanje se je odigravalo v zadnji svetovni vojni v kaverni sredi najhujšega streljanja, zato mora zanimati vse, tiste, ki so pri izvrševanju svoje dolžnosti že krvaveli na fronti, še bolj pa tiste, ki ne znajo ceniti trpljenja, ki ga doživlja pravi vojak v službi za domovino. Prvo vrstni igralci, ki jih Ločani že dobro poznamo, nas bodo zadovoljili, zato napojimo starološki dom!

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometrsko stanje	Temperatura v °C		Relativna vlažnost v %	Oblačnost v %	Veter (amer. in km/h)	Padavine	
		noč	dnev				mm	vrsta
Ljubljana	759,8	12,3	0,1	82	2	0	—	—
Maribor	757,4	12,0	-3,0	90	4	0	—	—
Zagreb	769,1	12,0	-3,0	90	1	0	—	—
Belgrad	759,6	10,0	1,0	50	5	NE ₅	—	—
Sarajevo	769,0	10,0	-3,0	70	4	0	—	—
Vis	766,7	7,0	3,0	80	4	ENE ₅	—	—
Split	766,5	14,0	5,0	40	3	NE ₅	—	—
Kumbar	764,7	11,0	6,0	40	4	N ₅	—	—
Rab	766,5	10,0	4,0	70	0	0	—	—
Dubrovnik	764,4	14,0	6,0	40	4	NE ₅	—	—

Vremenska napoved: Spremenljivo, čez dan toplejša vreme. Porast oblačnosti. Najnižja toplota zraka na letališču -4,4°C.

Koledar

Danes, sredi 3. aprila: Rihard.
Četrtek, 4. aprila: Izidor.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Maribor trg 5; mr. Kural, Gosposvetska c. 10; mr. Bohinec ded., Rimska o. 31.

Obisk prškega velesejma. Obiskovalci prškega vzorčnega velesejma letos ne bodo imeli do sedaj običajnega popusta na železnice. Pač pa bo izdal nemški konzulat obiskovalcem sejma brezplačni vizum. Priporočljivo je oskrbeti si za izdejo brezplačnega vizuma priporočljivo zbornice za trgovino obrt in industrijo.

France Novšak: Hudobni angeli. Roman otroka. Čitatelje lepe knjige opozarjamo, da je pravkar izšel novi roman Franceta Novšaka. »Hudobni angeli«, ki je vzbudil splošno pozornost. Do 30. aprila veljajo subskripcijske cene: izvod vezan v platno dobiš za 60 din, izvod vezan v polmesurju z avtorjevim podpisom pa 85 din. Naroča se v vseh knjigarnah.

Univ. prof. dr. Marij Rebek bo predaval danes o snovi: Premog in organska kemija. Ker bo gosp. predavatelj ves čas eksperimentalni, bo predavanje v kemični predavalnici I. real. gimnaziji v Vegovi ulici. Vhod z dvorišča. Začetek ob 20. Vstop prost.

Poslovne knjižice. Vsi oni, ki so prošli do 30. marca 1940, pri mestnem poglavarstvu v Ljubljani za nove oziroma za zamenjavo starih delavskih (poselskih) knjižic, naj se javijo zaradi prevzema novih knjižic v mestnem domovinskem uradu, Mestni trg 2-II., soba št. 50, med uradnimi urami od 9 do 12.30, dne 13. popoldne, in sicer: v četrtek 4. aprila 1940 oni, katerih rodbinska imena začnejo s črkami A — J; v petek 5. aprila oni, katerih rodbinska imena začnejo s črkami K — S in v soboto dne 6. aprila oni, katerih rodbinska imena začnejo s črkami Š — konca.

12. aprila bo »Gledališče mladih« v frančiškanski dvorani uprizorilo Cankarjevo igrano »Lepa Vida«.

Planist Ivan Noč, ki spada med najizrazitejše izvajajoče naše umetnike, bo sodeloval kot solist na jubilejnem koncertu Orkestralnega društva Glasbene Matice v ponedeljek, dne 8. t. m. v veliki unionski dvorani. Izvajal bo drugi klavirski koncert, ki ga je napisal slavni ruski skladatelj Rahmaninov. Delo je napisano za klavir s spremeljenjem velikega simfoničnega orkestra, kar bo oskrbel pomnoženi orkester Orkestralnega društva pod vodstvom skladatelja Lucijan Marija Škerjanca. Orkester sam pa bo izvajal še Faurejevo Ouverturo po operi Penelope, Škerjančeva najnovejšo suito za godalni orkester in Saint-Saensovo II. simfonijo. Koncert bo v veliki unionski dvorani v ponedeljek, dne 8. aprila ob 20. Predprodaja vstopnic Knjižarni Glasbene Matice.

Opozarjamo na koncert pevskega društva »Kraško Trnovc«, ki bo v petek, 5. t. m. ob 20 v veliki Filharmonični dvorani. Na sporedu so samospevi, jih bosta peli solista Roman in Tone Petrovič ter moški zbori, ki jih bo pel društveni pevski zbor pod vodstvom zborovodje Jožeta Hancica. Kot spremljevalec na klavirju bo sodeloval Drago Simoniti. Vstopnice so na razpolago v Knjižarni Glasbene Matice.

Planinci pozor! Občni zbor Osrednjega društva SPD bo v petek 5. aprila 1940 ob 20 v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani. Člani društva so vabljeni, da se udeležijo zboru v obilnem številu.

Album planinskih slik izda Osrednje društvo SPD v Ljubljani meseca maja. Objavljenih bo 50 prvovrstnih posnetkov z naših planin, dela naših priznanih najboljših planinskih foto-amaterjev. — Prednaročba traja do 1. maja t. l. ter so v tem času nižje cene kot kasnejše knjigotrne cene. Album bo okras v hiši vsakega planinca. Hitite s prednaročilom in društveni pisarni Slovenskega planinskega društva v Ljubljani, Aleksandrova cesta 4, I. nadstropje.

Proslava »Dneva Podmladka Rdečega križa« bo letos v Ljubljani v nedeljo, 14. aprila. Vršila se bo v frančiškanski dvorani v času od pol 11. do 12. popoldne. Jako zanimivi program akademije bodo izvajali podmladkarji srednjih, meštanskih in ljudskih šol. Čisti dobiček prireditve je namenjen letošnji počitniški koloniji siromašnih ljubljanskih učencev.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

DRAMA — Začetek ob 20

Sreda, 3. aprila: Severna lisica. (Red A.
Četrtek, 4. aprila: Asmodej. Red B (in poletni abonma).

Petek, 5. aprila: Zaprti. (Generalka.)

OPERA — Začetek ob 20

Sreda, 3. aprila: Adriana Lecouvreur. Red Sreda
Četrtek, 4. aprila: Figaroova svatba. Red Četrtek.
Petek, 5. aprila: Zaprti.

Drama:

Za red B in Poletni abonma bodo igrali v četrtek delo člana francoske Akademije, Francoisa Mauriaci: »Asmodej«. Delo je prevzel Josip Vidmar. Sodobno dejanje, ki slika življenje na gradu v Landu, pokaže kot osrednjo figuro domaćega učitelja Blazija, psihološko izredno zanimivo osebo. Konflikti, ki jih povzroči njegovo vmešavanje v rodbinsko življenje, tvorijo dejanje.

Josip Daneš-Gradiš, najstarejši slovenski aktivni igralec, bo praznovan 9. aprila v glavni vlogi Hlesta-krava 40 letni jubilej dela. Danešev igralsko ime ne slovi samo v Ljubljani in Sloveniji, temveč tudi na tujih, kjer je bil preje angažiran: predvsem v Zagrebu in številnih hrvaških in srbskih gledališčih. Daneš je igralec od »stare garde«, ki je poznala najbolj trnjevo pot igralca v prejšnjih časih. V svoji knjigi »Za vozom boginje Tihije« je opisal najzanimivejše dogodke iz svojega razgibanega življenja. Opozarjamo, da bo premiera »Revizoria« izven abon-

Repertoar Narodnega gledališča v Mariboru

Sreda, 4. aprila: Zaprti.
Četrtek, 4. aprila ob 20: »Trideset sekund ljubezni«. Premiera.

Premiera veseloigre »Trideset sekund ljubezni« bo v četrtek, 4. t. m. Tiče se za 150.000 lir odkupljenega poljuba. Nosičela dejanja sta Rasbergerja kot Grazia Sirianijeva, Crnobori kot Piero Guarandi. Glavni soigralci pa so: Verdonik kot Grazijin mož, Gorinšek kot Verdonikov oče (general), Košič kot advokat. Glavno presenečenje za občinstvo je prav na koncu te tudi v inscenaciji posrečene veseloigre. Odmor po drugem dejanju.

CELJSKO GLEDALIŠČE

Petek, 5. aprila ob 20: »Gejša«. Gostovanje mariborskega gledališča.

Gosenica, ki je rešila Avstralijo

Mesto Činčila v jugozahodnem Queenslandu v Avstraliji se počasi z menajadno zanimivostjo: v osrčju tega mesta je bila zgrajena Spominjska dvorana v čast neke drobne gosenice z visokodonečim imenom *Cactoblastis cactorum*. Ta majhna živalca je rešila Avstralijo najhujše rastlinske kuge, ki jo pozna ta celina — kaktusa, ki ga domačini imenujejo hrusko bodljikavko.

Hruska bodljikavka je doma v Južni Ameriki. Je to zelo slikovita rastlina z lepimi zlatorumenimi cvetovi in daje eladak sad, ki služi kot izborna jed in ga zlasti rabijo za izdelavo marmelade in želeja. Toda ta hruska se je izkazala za prekleto vsaki deželi, v kateri se je bila udomajila, ker se izredno hitro množi ter uničuje ogromne ploskve rodovitnega eveta. V Avstralijo so jo zanesli baje guverner Philip in zgodnji kolonisti v letu 1788. Prinesli so jo iz Brazilije v Sydney, kjer so ostali približno petdeset let. Leta 1839 pa je neka ženska, zapeljana po njenih lepih barvah, odnesla potokače bodljikavke v svojem cvetličnem loncu na svoj dom v srednji Novi Južni Wales. Mladike so hitro rasle in že nekoliko let pozneje je mogla srečna ljubiteljica lepote opreči s potokačami škodljive rastline svoje prijateljice in sosedice, ki so upotrebljavali bodljikavko namesto žice v svojih plotovih.

Hruska bodljikavka se je hitro širila in že l. 1900 1900 je navzlic potrošenim desetisočim funtov v njen zator zavzela ogromne površine sveta. Samo v Queenslandu in Novem Južnem Walesu je prerasla tedaj že okoli deset milijonov oravov zemljišča.

Nato je zavzemala vedno večje dimenzije, tako da je leta 1925 že pokrila pet in šestdeset tisoč oravov, to je približno dvojno površino Anglije in Walesa. Nad sto tisoč kvadratnih milj pašniške in izorane zemlje je poplavila nepreohodna zelena džungla.

gla. Mnogo kmetov je moralo zapustiti svoje domačije zaradi tega kaktusa, ki jim je pogljal korenine vee do pragov njihovih hiš.

Po letu 1925 se je ta kuga širila dalje tako, da je vsako naslednje leto zavzela približno milijon novih oravov sveta, in bati se je bilo, da bo kaktus prerasel vso Avstralijo. Nazadnje so se oblasti le zganila in začela iskati pomoči z biološko kontrolo. Odpravili so v Južno Ameriko, domovino bodljikavke, posebne uradnike, ki so imeli nalog, naj pošljejo naravnega sovražnika te zajedavke ter ga prinesejo v Avstralijo. Na ta način je bil odkrit kaktusov najhujši sovražnik — gosenica *Cactoblastis cactorum*. To mrčes so dobili v botaničnem vrtu v La Plata v Argentini. Dognali so, da požrešno žre bodljikavko, zato so rabili gosenice ter jih 2750 odpeljali s seboj v Queensland, kjer so jih spravili v poseben laboratorij. Ondi so jih gojili in polsti leta 1927 so jih raztrosili 2.250.000 v okrajih, ki so bili najbolj prizadeti od te kuge. Gosenice so, kakor je bilo pričakovati, na mah napadle bodljikavko in prihodnje leto so jih raztrosili še pol milijarde po okuženih okrajih. Gosenice so se razmnožile ter napravile konec bodljikavki v Avstraliji. Se zdaj je na bilijone tega mrčesa na delu in mnogo milijonov propasti zapisanega sveta je zopet obdelanega. Samo v Queenslandu je rešenih 23 milijonov zemljišča.

Cactoblastis cactorum je oranžnoredče barve s črnimi križastimi progami. Dolga je približno dva in pol centimetra. Gosenica požrešno erka sladki sok bodljikavke, tako da pusti samo zunanjo kožo. Napada pa tudi korenine. Rastlina, ki jo nagrizje gosenica, si več ne opomore ter usahne. Drugim rastlinam pa ta gosenica ni škodljiva, in če bi bodljikavka izumrla, bi morala, kakor so dognali, poginiti tudi gosenica. (g)

Ali bo predsednik Združenih držav v tretje izvoljen?

Vprašanje, ki danes razburja Ameriko in svet

Ne samo v Ameriki, ampak po vsem svetu vlada veliko zanimanje, kdo bo letos splezal na predsedniški stolček Združenih držav, zlasti se, ko Nemci sedanjemu predsedniku Rooseveltu očitajo, da prav nič ne prikriva simpatij do zaveznikov. Naklonjenost Amerike do enega ali drugega vojujočih se pa pomeni v odločilnem trenutku zmago.

Večina Američanov si želi, da bi volitve potekale kakor vedno. Toda nihče ne ve, ali bo Roosevelt ponovno kandidiral, in če bo, ali bo izvoljen. O tem se je že mnogo pisalo in se še bo, vprašanje Rooseveltove kandidature pa se bo najbrž rešilo šele zadnji trenutek. Republikanci in večina konservativnih demokratov so že dolgo rovarili proti njemu, da bi mu dokazali, da je bila njegova dolžnost, pokazati vnaprejšnje namene. Toda on je znal vse take namene opozicije prekrizati in se je zabaval na ta način, da je nasprotnike po časopisju speljal na napačno pot in je karte tako spretno mešal, da ni mogoče proročati, na katero plat se bo Roosevelt odločil.

Vzroki, zaradi katerih Roosevelt noče razkriti svojih načrtov, so jasni: Najbolj jasno je to, da se sam ne ve, kakšno bo tedaj razpoloženje javnosti. To bo odvisno največ od poteka vojne. Če bo čas skupščine vpeljal v kakšno krizo kakor v finski krizi, potem bo Roosevelt prisiljen sprejeti od svoje stranke imenovanje, če pa bo položaj primerno miren, potem bo ameriško javno mnenje osredotočeno bolj na ameriške notranje zadeve in zgledi za Roosevelta ne bodo tako ugodni.

Dogodki zadnjih mesecev so pokazali, da je Rooseveltov ugled zelo zrastle, to pa zaradi tega, ker je kot narodni vodja tako mojstrsko posegal v politiko doma in drugod. Sami njegovi nasprotniki so priznali, da jo je v boju za spremembo zakona o nevtralnosti dobro in spretno vozil in njihovo spoštovanje si je pridobil tudi, ko se je dvignil nad vse strankarske prepire. Danes ga priznavajo kot edinega moža, ki ima toliko sposobnosti in ugleda, da more voditi usodo Amerike varno preko vseh vidnih in nevidnih nevarnosti sedanosti in prihodnosti. Toda kljub vsemu temu je Rooseveltu nemogoče že zdaj povedati, ali bo kandidiral ali ne, ne da bi s tem kompromitiral sebe in vso Ameriko.

Če bi se zdaj rekel, da bo kandidiral, bi ga takoj začeli napadati in sumničati. Noben predsednik Združenih držav še ni bil predsed-

nik več kakor osem let. Ta tradicija proti tretji izvolitvi je zelo močna in podprta z uglednimi osebnostmi kot sta Washington in Jefferson.

Po drugi strani pa bi taka Rooseveltova izjava dala republikancem toliko časa, da bi lahko organizirali proti njemu boj in zbirali podatke. Če pa se bo za kandidacijo odločil šele v zadnjem trenutku, jim bodo ti podatki manjkali in ne bodo mogli izvesti nobene organizirane gonje proti njemu. Če bi pa rekel, da ne bo kandidiral, bi pri tem ugled Amerike v svetu zelo trpel. Kajti jasno je, da bi s tako izjavo svojem imenu nepopravljivo škodil. Te mesece, ki so še pred njim, mora izdržati, pa naj pride kar koli že. Edini razumljiv slučaj, kjer bi odločitev predsednika samega bila najvažnejši činitelj, je nazaranje, da ne bi mesta sprejel, če bi bil prav izvoljen. To pa se ne zdi verjetno. Nasprotno je verjetno, da misli nadaljevati tako kakor je začel, ker je prepričan, da je pot, katero je ubral, prava in da tako najbolje koristi svoji domovini.

Če bo hotel obdržati oblast znova, ne bo smel izvajati pritiska, kakor ga želi on. Morda se bo moral celo umakniti in se ukloniti volji naroda. Če bi se stvari tako razvile, ga bodo začeli nasprotniki obdolževati, da igra komedijo. Toda odgovora na to, ali bo še tokrat izvoljen, ne ve nihče. To bo pokazala bodočnost. (d)

Kanadsko rudno bogastvo

Pomoč Kanade Angliji v sedanji vojni je pomembna, saj Kanada pridobiva važne rude in prvine, ki so za vojno neobhodno potrebne. Kanadska rudniška produkcija je dosegla leta 1939. velik razmah in proizvajala za šest odstotkov več, kakor pa leta 1938. Dočim je proizvajala leta 1938. za 457 milijonov 359.092 dolarjev, je proizvajala leta 1939. za 470 milijonov 179.000 dolarjev, in sicer: 210.240 kg zlata (na drugem mestu v svetovni proizvodnji); 840.320 kg srebra (na tretjem mestu); 113.544 kg niklja (91% svetovne produkcije); 303.352.639 kg bakra (na drugem mestu); 195.749.519 kg svinca (na drugem mestu); 353.151 ton cinka (na drugem mestu); 7.743.300 sodov petroleja.

Gornje številke nam povedo, da je kanadska pomoč Angliji izdatna in da zavezniki ne bodo prišli glede teh prvin v zadrego, ki pa same še ne bodo odločile vojne.

Svetovni pridelek zlata

Čeprav zlato ne predstavlja v vojnem času tistega absolutnega bogastva, kakor nekatere druge prvine (n. pr. petrolej), je vseeno njegova vrednost ostala ista.

Leta 1939 je po najnovejši statistiki dosegla proizvodnja zlata 39.300.000 unč, kar predstavlja 6,2% več, kakor leta 1938, ko je celotna proizvodnja dosegla 37.020.000 unč suhega zlata (unča je 31.1035 grama).

Proizvodnja zlata v Jugoslaviji se je lansketo leto tudi dvignila, ni pa dosegla višine iz leta 1936. V Italiji se proizvodnja rahlo dvigala in je dosegla l. 1938 156 kg v vrednosti 3.320.000 lir.

Prav tako raste proizvodnja zlata tudi v Angliji, čeprav je zapletena v vojno. Rudniki v Južni Afriki, Kanadi in Avstraliji ji dajajo približno polovico zlata, kar ga premore vsa svetovna produkcija. Rudniki Rand so n. pr. kljub vojni meseca novembra lani producirali 1.105.135 unč, kar ni bilo nikdar prej doseženo; Kanada pa je l. 1939 producirala 3.046.000 unč (leta 1938 4.725.117 unč). (m)

Zgodovina radirke

Kako nastane gumi, je dobro znano, ker vsakdo ve, da izločajo nekatere drevesne vrste kavčuk, katerega predelujejo v gumi.

Kmalu po odkritju Amerike je tudi Evropa spoznala to raztegljivo snov. Z znanstvenim raziskavanjem gumijsa pa so pričeli šele v drugi polovici 18. stoletja. Do izkoriščanja v večji meri je prišlo takrat, ko se je primerno razvila industrija.

V prvi vrsti so začeli izdelovati iz gumijsa radirke. Kdo je prvi izdelal radirko, do sedaj niso mogli ugotoviti. Angleži trdijo, da je prvo radirko izumil njihov kemik Preist. Drugi narodi pa trdijo, da pripada ta zasluga Maghelantu, sinu slavnega morskega potnika Maghelanta.

Tudi letnice, kdaj je bila radirka izumljena, se ne strinjajo. Angleži trdijo, da je bilo to 1770, ostali pa 1772 leta.

Prva tovarna za izdelovanje radirk v Italiji je bila ustanovljena v Milanu leta 1872. Če so točne trditve nasprotnikov Angležev, sto let pozneje, odkar so radirko izumili! Danes prodajo samo v Italiji okrog 15 milijonov radirk letno, lahko si pa predstavljamo, koliko gumijsa se porabi za radiranje na vsem svetu! (m)

Pregovori

Ljudje so najprvo otroški, pozneje otročji. Kdaj bodo neki odrasli?

»Moder človek živi v miru s svojo ženo, s svojo vestjo in s svojim želodcem.« (Johnson).

Prvi dan v posetih si gost; drugi dan si že v breme in tretji dan si nadloga. — Nizozemska.

Upanje je sonce življenja; obup pa je zaključek bedakov. — Disraeli.

Zmagovalec v maratonskem teku pri olimpijskih igrah leta 1896. v Atenah, Spyridon Louis, je te dni umrl v starosti 75 let.

Radio

Program radio Ljubljana

Sreda, 3. aprila: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Fjodor Šaljapin poje (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13 Napovedi — 13.02 Slavni orkestri in dirigenti (plošče) — 14 Poročila — 18 Mladinska ura: Kaj prihaja na živilski trg — Iz mestnega urada za pregled živil (g. inž. Albin Neřima) — 18.40 Delavska ura: Kako zaposliti slovenskega človeka (g. Rudolf Smersu) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Hrvati v tridesetletni vojni (dr. Ernest Bauer, Zagreb) — 19.40 Objave — 19.50 Uvod v prenos — 20 Prenos iz ljubljanske opere v I. odmoru: Glasbeno predavanje (g. ravnat. Vinko Umkar). V II. odmoru: Napovedi, poročila.

Drugi programi

Sreda, 3. aprila: Belgrad: 20 Opera. — Zagreb: 20 Ljubljana. — Bratislava: 19.40 Slovaška gl. — Praga: 19 Wagnerjeva opera »Lohengrin«. — Sofija: 20 Berliozova opera »Faustovo pogubljenje«.

Izvidniška četa v francoski vasi, ki spada v »pokrajino brez gospodarja«.

Moj oče je bil trd, priden delavec in je veljal za dobrega kmeta. Nasprotno kakor večina naših sosedov se je držal pravilne razdelitve časa pri poljskem delu, od sedmih do 12 in od ene do 6. Dosti je dal na to, da je oral ravne brazde in sadil koruzo ter krompir v vrste, ki so bile ravne, ko da bi ustrelil. Toda tičal je vedno v dolgih vseh, da je nakup mojih šolskih knjig in obleke zelo prizadel njegove dohodke.

Kot najemnik je dajal delo, opravo in orodje, za to pa je obdržal polovico pridelkov s kmetije. Neprerenoma se je bojeval, da bi zlezal iz dolgov, katere je imel za sramoto. Toda vedno je viselo nad njim nekaj zadolžnice za konje, krave ali za orodje.

Oče je imel samo nekaj let vaške šole s tremi osnovnimi predmeti. Pisal je redkokdaj in stežka ter je uporabljal staroverski »x«. Bral je zelo malo in kadar je, je nezavedno gibal ustnice ter zraven vsako besedo lahko izgovarjal. Pisanje mu ju zadajalo toliko muke, da sem v letih svoje odsotnosti do njegove smrti dobil komaj kakega pol dueata pisem, dolgih po slabu stran.

Toda v luči poznejših skkušenj zdaj vem, da je oče pri vsem pomanjkanju povprečne izobrazbe in knjižnega znanja bil odličen možak. V veliki meri je imel lastnost potrpljenja, ki jo na tem svetu tako redko najdeš, kakor mi je bilo usojeno zvedeti kasneje. Ne morem se spomniti, da bi bil oče enkrat samkrat govoril o kom slabo. Vsakogar je na prvi pogled imel rad. Sam je bil zelo pri-

ljubljen in spoštovan. Celó če mu je kdo storil kaj hudobnega, se je zdelo, da mu tega nikdar ne zameri.

O naših prednikov nisem nikdar slišal kaj dosti, razen tega, da smo bili angleško-škotskega porekla in da smo prišli v Ameriko sredi 18. stoletja. Pozneje so prišli med nas pensilvanski Nemci. Sedmim mojih prednikom so Indijanci v zahodni Pensilvaniji leta 1790 sneli kožo z glave, drugi so pozneje šli proti zahodu v Indiano, izsekavali gozde ter se naselili v divjini kot kmetje. Moja prababica po materi »Plattovca«, je šla v Oregon. Kadila je pipo, klela kakor dedec in doživela 104 leta.

Iz vsega kraja sem si sposojal knjige sleherne vrste in sleherne vsebine. Gospa Ruth Whitejeva, ki je z možem prebivala v oddaljeni kolibi sredi gozda, je bila najbrž posredno odgovorna za to, da se je moje zanimanje obrnilo k naravi. Posodila mi je nekaj knjig, med njimi Thoreaujevega »Waldenac«. Ko so pozneje odprli Carnegijevo knjižnico v Dowadiacu, sem začel brati več. Začel sem risati ptice in zbirati njihova jajca.

Na kmete nam niso nosili niti pošte, nismo imeli ne telefona, ne avtomobila. Ob sobotah se je oče vozil na trg v Dowadiac, da je prodajal maslo, jajca in druge reči ter nakupil vsega, kar je bilo potrebno za tisti eden. Druge dni je bil na kmetiji. Samo enkrat je bil v Chikagu, oddaljenem 100 milj, in sicer ko je potoval v južno Dakoto. Nekdo od sosedov se ni še nikdar peljal po železnici. Bilo ga je strah, da tega tudi hčerama ni pustil.

Poleti smo se kopali v leseni kolibi, pozimi pa v kuhinji. Kopalnice, tekoča voda ali stranišče so bila v vsem kraju neznana. Razločno še čutim v spominu na bose noge ostre trske vedra, katero smo uporabljali za kopal v kolnici. Pozimi je mati pristavila na železno kuhinjsko ognjišče kotel vode in v njem se je vsako soboto kopala naša družina.

Čez nekaj let smo se selili na kmetijo Clarenceja Mervina, pol milje dalje. Obsegala je 120 juter s hišo, ki je bila boljše kakor pa povprečne kmečke hiše, s skednjem, kašo, sušilnico za koruzo in z minom na veter. Živeli smo v boljših razmerah in oče je dal narediti telefon. Govorili smo prvič po telefonu in nikdar ne bom pozabil razburjenja, ko sem skozi žico slišal človeški glas.

Kmalu nas je zadel nov udarec: poginil je John, eden naših konj. Bil je razumen, zastaven, sivkast belec, najmiroljubnejše narave, katero sem kdaj srečal pri človeku ali živali. Če smo z njim orali, se je na koncu brazde izredno previdno obračal in ni s tež-

kimi kopiti nikdar pohodil klasu. Njegov tovariš Dan, ki mu je bil zelo podoben, je bil zagrenjen, zlobno škilec sovražnik ljudi, z naravnost božanskim darom, da se je znal tajiti za delo. Natančno je vedel, koliko mora zaostati, da bo Johna prisilil, naj vleče vse breme sam. Danu se je posrečilo, da je pri obračanju zlobno poteptal sleherni klas, katerega je mogel doseči. On in John sta bila tako različna, kakor le moreta biti različni dve živi bitji.

Nikdar ne bom mogel pozabiti nesreče in tesnobne napetosti v naši rodbini tisto noč, ko je John zbolel in poginil. Čuli smo in kar naprej hodili vsi v strahu v hlev, kjer je sedel oče s svetilko in opazoval Johna, ki je stokal od bolečin in bil na debelo napihjen. Ko je bil John tik pred polnočjo mrtev, je oče z zbranim obrazom prišel v hišo, zmajal z glavo ter težko sedel.

»John je mrtev,« je dejal nazadnje. Vsi smo molčali in odšli smo spat.

Prihodnje jutro sem očetu pomagal izkopati jamo zadaj na dvorišču. Dan je moral Johnove ostanke, ki so jim okoli zadnjih nog ovili verigo, vleči od hleva do jame. Čutil je, da je izgubil tovariša, zakaj ni hotel in ni hotel od jame, dokler ga nismo odpeljali v hlev. Potem sva z očetom pokrila Johna z zemljo. Moje oči so bile slepe od solza in tudi oče je moral večkrat zahteti.

Johnova smrt ni bila samo žalostna v družini, temveč tudi gospodarska nesreča. Oče je bil za Johnovo kupnino dolžan še 65 dolarjev. Zgovorili smo se z Williamom McGillom, potujočim konjskim mešetarjem, da bo Danu preskrbel drugega tovariša. Podpisati smo morali menico za 125 dolarjev.

Da bi pomagal našim financam na noge, sem pred začetkom šolskega polletja delal pri komisiji za ceste. Na vagonu sem nalagal gruč, ki je bil določen za delo cest. Bilo je to enolično delo, ki je hromilo hrbet, zaslužil pa sem na dan pol dolarja in delal deset ur. Garali smo v jami, globoki 50 čevljev, in sonce je žgalo, da je bilo joji. Niti pihi nas ni dosegel. Vsakdo se je slekel do pasu in se neverjetno potil. Hlače in čevlji so bili skozi premočeni. Popili smo pogosto po liter vode na uro in jo spet izpotili. Da smo se varovali sončarice, smo pokrivali klobuke z zelenimi listi, tilnik pa z listjem divje trte.

Bilo je prvič, da sem moral opravljati stalno in urejeno dnevno delo. To je še bolj utrdilo moj sklep, da moram stran od kmečkega življenja in priti h kakemu časopisu, kjer je bilo več življenja in spremembe.